

ŠKOFIJSKI LIST

45.

Poročilo o shodu gg. dekanov l. 1910.

(Konec.)

D. Govori pri shodih tretjega reda nudijo ravnotako dosti prilike za nagibanje k večkratnemu prejemanju sv. obhajila.

E. Pouk mater naj se tudi nanaša nad nadnaravna vzgojna sredstva in tukaj je prilika poudarjati korist pogostega sv. obhajila za matere same, da morejo vzgojne in druge težave premagovati, pa tudi za otroke, katere bo treba prej ali slej izpustiti v svet, kjer bodo postali žrtva zapeljevanja in pohujšanja, če ne bodo zaeno zajemali iz živega studenca Zveličarjevega. Naj torej matere podpirajo duhovnika pri tem hvaležnem delu.

F. Evharistična literatura. Že l. 1861. je papež Pij IX. po navadi zbral župnike in pridigarje rimskega mesta in ob tej priliki razdal veliko število knjižice spisane od M. de Segur ter rekel: „Te knjižice naj bi se dale vsem otrokom pri prvem sv. obhajilu.“ Tudi pri nas bi kazalo izdati poljudno spisano knjižico o večkratnem sv. obhajilu, ki naj bi se razdelila prvoobhajancem.

G. Kar se stori bolj splošno na prižnici, v šoli, v stanovskih govorih in knjižicah, to naj se zgodi v izpovednici za posameznika. Pijev dekret pravi: „Oporet, ut confessarii consilium intercedat.“ Izpovednik mora s svetom regulirati večkratno sv. obhajilo. Ta regulacija v zmislu dekreta nima značaja dovoljenja, ker večkrat iti k sv. obhajilu sme vsled papeževega dekreta vsak, ki je v milosti božji in ima pravi namen, ampak značaj potrebnega sveta, katerega je kristjan dolžan upoštevati, če hoče rasti v duhovnem življenju. Siliti k večkratnemu sv. obhajilu ne kaže, ker bi sicer zakramenti izgubili privlačno silo, pač pa nagibati. Gotova mera prostosti mora biti tudi v kraljestvu milosti. Za večkratno sv. obhajilo pridobi izpovednik lahko dvoje vrste ljudi: v resnici pobožne in žrtve umazanih strasti, ki pa imajo resno voljo poboljšanja. Seveda morata imeti v drugem slučaju potrpežljivost oba — grešnik in izpovednik; kakor nekatere telesne, tako tudi nekatere dušne bolezni se zdravijo le polagoma.

Za večkratno sv. obhajilo se zahteva tudi pravi namen. Izpovednik pač ni dolžan vpraševati specialno po namenu, kajti iz življenja in obtožbe izpovedenčeve lahko spozna njegov namen. Sicer pa velja načelo: „nemo malus habendus, nisi ut talis probetur.“ Če pa izpovednik zapazi pri izpovedencu, ki večkrat prejema sv. obhajilo, tudi postranske človeške namene, naj ga pouči in priporoči obžalovanje teh namenov. Odreči mu radi tega večkratnega sv. obhajila ne gre, ker po izreku kardinala Genari je ravno pogosto sv. obhajilo najboljše sredstvo za popolno očiščenje človeških namenov in za krščansko popolnost. Svet duhovnikov v zmislu dekreta se torej ne nanaša na število sv. obhajil, temveč na način, kako naj pristopajo ljudje k sv. obhajilu. V Fuldi l. 1906. zbrani škofje so izrekli načelo: „Advertant confessarii suum munus esse, fidelibus non tam communionem concedere, quam iisdem in hoc pio exercitio bene exequendo consilium dare.“

Pater Hättenschwiller podaja izpovedniku sledeča navodila: 1. Dosedaj je bila trajna prostost od smrtnih grehov pogoj za večkratno sv. obhajilo, glasom dekreta pa je trajna prostost namen in sad večkratnega sv. obhajila. Zato se sme večkratno sv. obhajilo odreči samo grešnikom iz navade, ki nimajo resne volje poboljšati se in mlačnim, ki nečejo rabiti nikakih pripomočkov za odstranjenje malih grehov. 2. Dušni pastir ne sme zbirati okrog sebe samo nekaterih, ki bi vsak dan pristopali k svetemu obhajilu, temveč naj izkuša splošno povzdigniti prejemanje svetega obhajila. 3. Večkratno sv. obhajilo se ne sme dovoljevati osebam, ki bi vsled tega zanemarjale stanovske dolžnosti. 4. Dekret govori o sv. obhajilu vedno v zvezi s sv. mašo. Iz tega sledi, da dušni pastir ni dolžan zunaj službe božje hoditi delit sv. obhajilo; v kolikor to stori, stori iz gorečnosti pa vendar s previdnostjo. 5. Podrejeni duhovniki naj pazijo, da se njihovo ravnanje v tem oziru preveč ne razločuje

od navade starejših sobratov, da le-ti ne trpe na dobrem imenu. Isto velja tudi za sosedne duhovnike. (Pomen konferenc Sodalitatis.) 6. Če se hoče večkratno sv. obhajilo šele vpeljati, naj se pazi na osebe, ki začenjajo s to navado. Ako prično to od p. Montfabre takoimenovani „Kirchenspinnen“ — po naše bi rekli „sitnice“, je stvar že vnaprej izgubljena. 7. Dušni pastir naj je vsak dan na razpolago v izpovednici brez godrnjanja. 8. Dušnim pastirjem seveda naraste delo, vendar ne preveč, kajti

a) laže je mnogo ljudi izpovedati, ki večkrat prejemajo sv. zakramente, kot malo letnikov.

b) Spoved naj se krajša s tem, da se izpusti očitna izpoved in namesti s kratkimi besedami n. pr.: „Prosim sv. blagoslova, da se svojih grehov, katere sem storil od zadnje izpovedi, ki je bila . . . . ., prav in čisto izpovem.“

c) Nauk naj se zelo skrajša, nalaga pa se kako pobožno berilo. Dobro bi bilo, da bi se izdala kaka enotna tozadevna knjiga za premišljevanje.

d) Večkratna izpoved v tednu ni potrebna, ravnotako tudi ne tedenska izpoved za večkratno sv. obhajilo. V tem oziru je zanimiva knjižica nekega italijanskega duhovnika Antoni, katera nosi priporočilo Pija X. Notri stoji: „Ako hočemo, da vsakdanje ali vsaj pogostno sv. obhajilo ne ostane samo pobožna želja, ne smemo delati samo na to, da se pomnoži zauživanje evharističnega kruha, temveč moramo obenem delati na to, da ne strogo potrebne izpovedi — takoimenovane „pobožnostne izpovedi“ — postanejo redkejše. Učimo ljudi, brez strahu, da, s svetim veseljem pristopati k sv. obhajilu teden za tednom, mesec za mesecem, in sicer, ako drugače ni mogoče, tudi brez izpovedi, ako se le od zadnje izpovedi ne zavedajo smrtnega greha.“ Glede malih grehov opozarja isti pisatelj, da se jih človek iznebi tudi z drugimi sredstvi, akoravno je izpoved najboljši pripomoček za to. Važen je v tem oziru tudi dekret kongregacije odpustkov z dne 14. februarja 1906, vsled katerega se morejo udeležiti vseh odpustkov tisti, ki vsak dan pristopajo k sv. obhajilu, ne da bi bila ukazana tedenska izpoved. Te opazke so praktične za večje župnije. Kajti bolje je, da ljudje večkrat stopajo k sv. obhajilu brez tedenske izpovedi, nego da bi ostali brez izpovedi tisti, ki redko prihajajo k sv. zakramentom. Nato pa mora gledati dušni pastir, da pobožnim dušam določi čas za izpovedanje tako, da niso drugim na poti. Če se ozremo na naše razmere, vidimo sledeče: Otroci se dajo večjidel voditi k večkratnemu prejemanju sv. obhajila, če jim damo priliko. Odpora ni, pač pa se dečki radi odtegnejo, ako se jim da popolnoma na prosto voljo.

Najložje se pridobe za večkratno sv. obhajilo dekleta in mnogo se jih je res pridobilo za mesečno in celo za tedensko in še večkratno sv. obhajilo. Tudi žene so, rekel bi, do polovice vnete za sv. obhajilo. Mesečno jih mnogo pristopa k mizi Gospodovi in, kakor se zdi, so žene vsled socialnega stališča v družini sv. obhajila zelo potrebne in pri mnogih se kaže res lep sad sv. obhajila. Mladeniči — s temi gre težko. Imamo jih sicer nekaj, toda večina boljših se zadovolji z dva- do štirikratnim sv. obhajilom na leto. Možje? Ti hočejo biti večkrat tudi taki, ki so sami na sebi jako poštene, docela konservativni. Enkrat ali dvakrat na leto to store, večkrat težko. Gotovo je, da bo pri ženskah večkratno sv. obhajilo hitro napredovalo, pri moških težje. Zato bo treba moškimi posvetiti posebno skrb in sicer: 1. dečke v šoli navajati k večkratnemu sv. obhajilu in nanje paziti tudi takrat, kadar se jim da sv. obhajilo na prosto voljo. 2. Glede mladeničev v Marijini družbi smo že govorili. Opo-minjajmo jih vztrajno, kažimo jim, da le po večkratnem sv. obhajilu bodo močni v boju zoper strasti, ki uničujejo ne le dušo, temveč tudi telo. Za slabe posledice telesne so bolj občutljivi kot za dušne posledice. 3. Za može bi bilo dobro ustanavljati Marijine družbe, kajti tretji red gre pri možeh težko. Pri nas šteje tretji red 225 članov, moških kljub vabljenju le 16. Od l. 1905. ni noben nov moški član pristopil. O mladeničih in možeh sploh velja: pokažimo, da nam je na njih ležeče. Dajmo jim vsaj nekaterikrat prednost pri izpovednici, določimo za nje morda kako nedeljo v mesecu. Tako se čutijo nekako počeščene. Možje naj tudi vedo, da morajo dati lep zgled družini tudi v tem oziru.

Ob koncu poudarimo na podlagi povedanega sledeče: 1. Zapoved cerkvene postave ostane pri starem. Vsak kristjan je dolžan iti k sv. obhajilu vsaj enkrat na leto. 2. Zapoved ukaza danega nam duhovnikom sploh in zlasti z dekretom Pija X., nadalje zapoved potrebe in ljubezni do Kristusa in do bližnjega nas sili, da delujemo povsod za večkratno sv. obhajilo, posebno pri mladini. Kajti vprašanje o večkratnem sv. obhajilu pri mladini je vprašanje za življenje in smrt. Združujmo pa gorečnost s previdnostjo. Nemogoče je stoletno prakso mahoma preobrniti v tem zmislu, da bi vsi verniki ali tudi le večina hodila vsak dan ali tudi vsak teden k svetemu obhajilu. Mnogokje veljajo besede Jezusove (Jan. 16, 12): „Veliko vam imam povedati, pa sedaj še ne morete nositi; „— če pa sedaj ne moremo izpeljati dekreta v popolnem obsegu, imejmo to izpeljevanje pred očmi kot cilj, kateremu se izkušamo približevati. Rabimo pomočke, pouk na prižnici, v šoli, pri sta-

novskih govorih, širimo evharistično literaturo. Kot sredstvo k cilju pa gojimo češčenje presvetega Rešnjega Telesa in presvetega Srca Jezusovega sploh, navajamo ljudi k pridnemu obiskovanju sv. maše ob delavnikih, s katero v zvezi želi sv. obhajilo Pij X., praznujmo slovesno praznik presvetega Srca Jezusovega, držimo se navodil glede praznovanja prvih petkov in nedelj v mesecu, gojimo Alojzijevo pobožnost itd. Nekoliko bomo sigurno dosegli, po nekod več, drugod manj. Splošno pa se bo povzdignilo večkratno sv. obhajilo in ž njim krščansko življenje. In če bi morebiti sledili zgledu duhovnikov drugih deželâ ter ustanovili oziroma pristopili h kanonično ustanovljeni evharistični zvezi duhovnikov (ustanovljeni 27. julija 1906 v Rimu), na katero so navezane tudi za duhovnike mnoge duhovne dobrine, bo uspeh tem obilnejši.

Ko je dekan Rihar svoj referat prebral, se je vršil razgovor o stvari: Prošt Elbert želi, naj bi se tudi bolnikom, ki ne morejo v cerkev, dala prilika večkratnega sv. obhajila, zlasti na deželi, kadar so sv. maše pri podružnicah. Nastran omeni, da izide kmalu slovenska knjižica za starše in vzgojitelje glede pogostnega sv. obhajila. Dekan Koblar priporoča, naj duhovniki ne bodo prestrogi zlasti glede mladeničev v Marijinih družbah in naj jih ne izključijo, ako ne bi hoteli večkrat k sv. obhajilu. Se odobri. Prelat Kalan pohvali referat Riharjev in poudarja, da so uspehi z ozirom na večkratno prejetje sv. zakramentov že zdaj veseli in tolažbepolni. Treba še posebno vplivati na mladino. Pogosto sv. obhajilo je jako vzgojno sredstvo. To se pozna v raznih zavodih.

Celsissimus: Po tej razpravi hočem in moram jaz storiti še tri korake. Prvič prekličem, kar se v prvi sinodi s temi nauki ne vjema. V prvi sinodi se govori (Synod. I. pg. 50—54) „de frequentia Sacramentorum Poenitentiae et Eucharistiae“. Priporoča se bolj pogosto sv. obhajilo po navodilu priznanih katoliških učenjakov; porabil sem posebno Noldina in Schücha. Toda iz določb sv. Očeta se vidi, da so ta navodila mnogo prestroga in se morajo kar naravnost črtati. V istem smislu naj se popravi tudi želja prve sinode o številu izpovedi in sv. obhajila pri šolarjih (ibid. pg. 17, e; 20 f.); saj je sv. kongregacija z dne 15. septembra 1906 izrekla, da dekret velja tudi za otroke koj, ko so prejeli prvo sv. obhajilo.

Drugič sem pripravil za gg. dekane več knjižic, katere o dekretu razpravljajo. Želim, resno in srčno želim, da se o tem dekretu razgovarjate pri shodih sodalitatibus. Za razgovore je pa potrebno, da se dekret dobro prouči, točno umeva in se v njegovem duhu postopa. Knjižice naj v to pomagajo. Dekan naj odbere poročevavca, enega ali več, pa naj mu da knjižico, katero naj dobro preštudira in potem pri shodu poroča. V ta namen naj služi šest knjižic, in sicer:

1. Knjižica „Unsere Pflichten als Seelsorger von Oskar Witz“. Pisatelj je uporabil vso dosedanjo literaturo o imenovanem dekretu. Zato ga prav kratko in temeljito razlaga; praktična navodila daje posebno izpovednikom;

2. O dolžnosti izpovednikov, pa tudi pridigarjev razpravlja jasno knjižica „Das Dekret über die tägliche Kommunion und die Pflichten der Prediger und Beichtväter, von P. Lintello S. J.“

3. Posebno praktična je knjižica: „Die praktische Durchführung der öfteren und täglichen Kommunion von P. Adolf Chuala“. V splošnem govori o dolžnostih dušnega pastirja, pridigarja, izpovednika in župnika; v posebnem delu pa daje navodila, kako k pogostemu obhajilu nagibati može, žene, mladino, otroke.

4. Kaj dobre so tri knjižice, ki jih je spisal P. Springer S. J., profesor v Sarajevu; namreč: a) Haben wir Priester noch Vorurteile gegen die öftere und tägliche Kommunion? b) Eine Freudenbotschaft, c) Wenn Du die Gabe Gottes erkennst; razlaga se dekret in poda se precej gradiva za evharistične pridige. Te knjige dobi vsak dekan in prosim, da se zares uporabijo v pouk duhovnikov.

Storiti moram pa še tretji korak. V dekretu z dne 10. aprila 1907 nam kongregacija za sv. odpustke sporoča o srčni in nujni želji sv. Očeta, naj se v stolnicah in kolikor mogoče tudi v drugih župnih cerkvah vsako leto obhaja evharistični triduum s primernim govorom vsakega dne, v katerem se verniki poučujejo o potrebi in o koristih pogostega in vsakdanjega obhajila. Iz te naredbe se razvidi jasno, kako sv. Oče odločno žele, naj se ta navada zares med vernike vpelje in med njimi ustanovi. Kako in kdaj naj bi se ta trodnevna pobožnost obhajala po župnijah, bom določil v posebnem pastirskem listu. Za sedaj pa dobi vsak dekan knjigo: „Das eucharistische Triduum“ von P. Lintello S. J. V tej knjigi je obrazložen načrt za trodnevno in podano je mnogo lepega gradiva za evharistične govore.

Upam, da bomo s pomočjo molitve in proučavanja papeževega dekreta mi starejši v predsodkih zoper pogosto sv. obhajilo vzrejeni duhovniki predsodke odvrgli, da bomo mislili, sodili in govorili v duhu najvišjega cerkvenega učitelja in da se ne bomo ustrašili nobenega truda, dokler ne prenovimo župnij in vse škofije v češčenju in v uživanju presvetega Rešnjega Telesa.

Naša dolžnost je pa tudi, da se prizadevamo storiti vse, kar je po naših okoliščinah potrebno, da bodo sveta obhajila tudi vredna, ne pa božjeropna. Moje misli o tem delovanju, moje prizadevanje in delo vam je znano. Gospodje, ki so me razumeli, ter iskali razsvetljenja in potrebne svete modrosti v molitvi, so dosegli lepih uspehov. Tudi moje knjižice imajo na-

men, da od naših vernikov odstranijo one pogreške, ki škodujejo telesu in duši, pa so tudi največkrat vzrok božjeropnemu prejemanju sv. zakramentov. Zato ravno ne zapovedujem, pač pa prav resno želim, da si vsi gospodje v duhovnem pastirstvu te knjige omislijo, ter jih imajo na razpolago, da jih morejo verniki pri njih dobiti. Knjigo „Ženinom in nevestam“ naj bi župniki dali vsem zaročencem; saj ima namen izpodbiti stare predsodke o sv. zakonu, izpodbuditi zaročence na čisto življenje, jih poučiti za dan poroke in jim obrazložiti krščansko zakonsko življenje, o katerem na svojo škodo in na škodo otrok zaročenci in mladi poročenci do sedaj še skoraj nikjer, ali prav nikjer niso poučeni. Radi nekih prigovorov povem, da ob času najgrših napadov name so nasprotniki sami v „Sl. Narodu“ pisali, da je za zaročence knjižica res primerna.

III.

Celsissimus: Tretje vprašanje se glasi: „Kako naj se izvršujejo določbe druge sinode o cerkvenem arhivu?“ To vprašanje ne sega naravnost v duhovnopastirsko delovanje, pač pa spada k dolžnostim župnikovim. Arhiv naj se ne zanemarija, saj ima veliko zgodovinskega gradiva, včasih izredno važnega. Zato se dandanes za arhive močno skrbi, kako naj bi se lepo uredili, da je vsak spis na svojem mestu in ga more vsakdo lahko dobiti. Tak red je važen že sedaj, kadar je treba za rešitev kake zadeve poiskati poprejšnjih spisov ali listin; še bolj pa je važen za poznejše čase, ako bo treba kaj dokazati ali morda kako zgodovino pisati. Odtod moja skrb, da se arhivi pri nas lepo uredijo in da se dotični zapisniki točno vodijo. Važen je opravilnik in repertorij: Oba zapisnika sta v tesni zvezi med seboj in z arhivom (Synodus II. pg. 136. sq., 153. sq., 218 do 220). Da bi pa vse gospode na to opozoril, sem dostavil tretje vprašanje. Za poročilo sem naprosil našega najmlajšega dekana, g. Andreja Lavriča, katerega prosim, naj nam pojasni zadano vprašanje.

Dekan Andrej Lavrič bere:

Arhiv naj služi praktičnim potrebam in znanstvu. Ta namen doseže arhiv, ako ga uredimo po priznanih znanstvenih načelih. Cerkevni arhiv naj podaja sliko župnije izza preteklih časov in naj je veren svetovavec zlasti v pravnih vprašanjih. Druga ljubljanska sinoda nam podaja točna navodila in jasne določbe, kako urediti cerkveni arhiv. Ali naj te določbe ostanejo samo na papirju? Kako ponosni so bili nekdanj gradovi in mesta na svoje arhive! Podobno bodi urejeni arhivi ponos tudi vsakega župnika in kras njegove pisarne. Zato pa sinodalnih določb o cerkvenem arhivu nikar ne imejmo za višek birokratizma, temveč za dobrodošlega vodnika, ki nas uči napredovati s časom tudi

v pisarni. Dasi je jako naporno, na videz pa brezpomembno urejevati arhiv, vendar trdim, da urejevalci arhivov za znanstvo več store nego sami mislijo. Urejeni župni in dekanijski arhivi bodo s svojimi natančnimi repertoriji in regesti neprecenljiv vir za zgodovino našega naroda in ako smem reči, potreben faktor za uspešen razvoj bodoče slovenske univerze.

Po tem uvodu naj odgovorim na vprašanje: Kako naj se izvršujejo določbe druge sinode o cerkvenem arhivu?

Ako bi hotel na kratko odgovoriti v slogu rimskih kongregacij, moral bi reči: „Juxta Synodum.“ Preštudiraj sinodalne določbe, potem pojdi na delo. Vendar že to, da je zadeva prišla v razgovor, priča, da moram obširneje odgovoriti. Ne vem, če sem vprašanje dobro razumel, zato utegne biti tudi odgovor napačen. Napake in pomanjkljivosti naj popravi in izpopolni debata.

Naj odgovorim po znanem: „Quis, quid, ubi...“

1. Quis — kdo naj uredi arhiv? To storiti je v prvi vrsti dolžan župnik kot voditelj pisarne. Ako župnik ne utegne, naj sinodalne določbe o cerkvenem arhivu izvrši po duhovnem pomočniku, ali drugem vnetem in veščem duhovniku, oziroma laiku, o katerem je prepričan, da bo to nalogo vestno dovršil. Nikakor pa ne kaže puščati v arhivu malo znanih oseb samih, četudi prinesejo seboj razna priporočila, da kake važne listine za vedno ne zmanjka. Duhovnemu pomočniku oz. urejevalcu - laiku naj bi se smela podeliti primerna nagrada iz cerkvenih sredstev. Kdor je že imel opraviti z arhivom, ve iz izkušnje, da tako delo ni malenkostno. Saj je treba spraviti v sistem delo več stoletij. Zato bi ničesar ne imel proti temu, ako bi za ureditev arhiva tudi župniki dobili primerno nagrado iz cerkvenih sredstev, kjer je to mogoče. Pošteno delo naj prejme zaslužno plačilo, tembolj ker mora župnik popravljati in izpopolnjevati delo svojih prednikov. To bo gg. sobrate izpodbujalo, da se bodo dela z vnemo lotili.

Govorilo se je že, da bi dobili škofijskega arhivarja. Kakor je želeti, da se to kmalu zgodi, vendar se na škofijskega arhivarja ne smemo preveč zanašati. Ena sama moč ne zmora ogromnega dela po celi škofiji. Ako nanj čakamo, potem naši arhivi še dolgo ne bodo urejeni.

2. Quid — kaj naj se uredi? Uredi in shrani naj se v arhivu vse, kar je v katerikoli zvezi z župnijo ali prebendo. Na videz malenkostna listina utegne zgodovinarjem v zvezi z drugimi dejstvi pojasniti marsikatero temno stran naše zgodovine. Urede naj se rokopijski ostanki pridig, knjižnice, kjer jih imajo itd.

3. Ubi — kje naj se uredi? Prostor določa sinoda. Tu je ločiti nebistveno od bistvenega. Kjer imajo prostorno župnišče in zadostnih sredstev, naj prirede

sobo za arhiv natančno po sinodalnih določbah. Namesto oboka, sme se napraviti tudi strop iz železnega betona. Kjer ne zmorejo posebnega prostora za arhiv, tam naj napravijo zanj vsaj posebno omaro, ki naj jo postavijo v registraturo. Na ugovor, da za mlade in majhne župnije zadostuje ena sama omara za registraturo in arhiv, odgovarjam, da bo arhiv vsako leto večji in da si župnik marsikdaj prihrani veliko časa, ako arhiv loči od registrature.

Dekanije naj imajo posebno omaro za dekanjski arhiv, ali vsaj poseben oddelek v župnem arhivu, zaznamovan z VIII, in svojimi pododdelki 1, 2, 3 . . . , kakor bo pokazala potreba.

4. Quibus auxiliis — kdo naj ureditev arhiva podpira, pospešuje? Predsedniki „Sodalitatis“ naj poskrbe, da se to vprašanje pretresa na mesečnih konferencah in naj gg. sobrate v nemajo za delo v arhivu. Isto naj store gg. dekani pri dekanjskih konferencah in vizitacijah. V poročilu o izvršenih vizitacijah naj točno omenijo, kje imajo že urejene arhive. Morda bi ne bilo neumestno, ako bi „Škof. List“ prinašal imena župnij, kjer so arhive že uredili po sinodalnih določbah. Hvaležni bodo zgodovinarji in duhovniki, ki dobe priliko ogledati si urejen arhiv.

5. Cur — zakaj? Prvič zato, ker je to ukazano; drugič zato, ker urejen arhiv podpira župnika in naslednike v duhovskem uradovanju; tretjič zato, da po svojih močeh kot inteligenca sodelujemo pri znanstvenem delu. Zadnja leta smo živeli v političnih bojih in napornem delu pri zadrugah in društvih. „Inter arma silent musae.“ Uredniki naših leposlovnih in znanstvenih listov so le s težavo dobili sotrudnikov. Zdi se, da se duhovniki že umikamo iz prvih vrst in prepuščamo poglavitno delo v zadrugah laikom. Sebi prepuščajmo bolj nadzorstvo. Potem bo mogoče, da duhovniki izdatneje podpiramo tudi znanstvo, če ne drugače vsaj s tem, da vsak svoj arhiv znanstveno uredi.

6. Quomodo — kako? Natanko po sinodi. V arhivu naj se pripravijo vsi oddelki, četudi v trenutku za ta ali oni oddelek ni tvarine. Arhiv naj kaže tudi po obliki, da je dobro urejen. Posamezni oddelki naj imajo tekoče rimske številke z naslovom, ki naj bo latinski, n. pr. I. documenta; II. bona ecclesiarum itd. V te predale pridejo pododdelki. Listine vsakega pododdelka se zvežejo skupaj tako, da leže med dvema trdimi papirjema oz. deščicama. Na vrhu se zapiše naslov pododdelka: n. pr.

I.

1. documenta de fundatione parochiae, deque eius limitibus et privilegiis. Na sprednji, vidni strani naj bo pritrjen močan papir v obliki vizitke, na katerem bodi enak napis.

Tako dobi arhiv lično in pregledno zunanjo obliko.

Morda nam take napise preskrbi Katoliška Tiskarna. Tiskarna naj bi priredila tudi primerno knjigo za repertorij in registraturo. Dasi zahteva sinoda za vsak oddelek poseben repertorij, bo vendar za večino župnij zadostovala ena sama knjiga, ki imej ob robu v presledkih številke I. 1, 2, 3—7; II. 1, 2, 3—5; III. 1—5 etc. Tako je mogoče vsak oddelek hitro najti. Knjiga naj se izda v dveh ali treh velikostih, da manjšim oz. mlajšim župnijam ni treba imeti prevelikih stroškov.

7. Quando — kdaj. Syn. II. p. 241. določa, da naj se arhiv uredi do konca l. 1910. Do konca l. 1910. dobi namreč vsak župni urad nekaj obrazcev, po katerih bomo naše arhive popisali in po en izvod poslali ordinariatu, ki bo vse shranil in jih pridržal v daljnjo porabo. Da bomo mogli obrazce izpolniti do določenega roka, bomo morali do tedaj arhive že urediti.

Večji arhivi bodo do tega časa težko urejeni, ako se delo še ni pričelo.

Ker je neprestano delo v arhivu med zaprašenimi listinami naporno in zdravju škodljivo, naj si gospodje čas razdele in določijo za ureditev arhiva morda vsak teden en dan ali vsaj nekaj ur. Tako delo napreduje počasi, toda duhovniki imajo pri tem precej zabave, veselja in užitka in ne bodo se kmalu naveličali.

S tem sem podal nekaj misli, kako naj se izvršujejo določbe druge sinode o cerkvenem arhivu. Izvršujemo jih točno po sinodi, ne kot breme, temveč kot dolžnost, ki jo imamo do cerkve in naroda. Gg. dekani naj podpirajo sobrate z zgledom in svetom.

Pri razgovoru želi dekan Koblar, naj bi se ne zahteval povsod strogo oni red za ureditev, kakor ga predpisuje sinoda.

Celsissimus: Glavna stvar je, da se arhiv uredi, ako ve kdo boljši način, naj uredi, arhiv po svojem načinu, le da bo pregledno in pravilno.

IV.

Predlogi in nasveti.

Celsissimus: Nedavno se mi je izrekla želja, naj bi poskrbel za praktično navodilo napovedi za odmero pristojbinskega namestka, katera napoved se nam bo za desetletje 1911—1920 inkl. že letos zapovedala. Zadnja napoved se je zapovedala šele leta 1904. ali 1905., pa nam je bilo težko napoved točno sestaviti. In res, ako bi imeli pred seboj samo dotične postave, bi bilo mučno sestaviti napoved, mnogo časa bi se uporabilo, in ker nima vsakdo pri rokah raznih „judikatov“, bi napovedi ne bile brez večjih ali manjših pomanjkljivosti. Zato je bila želja utemeljena. Na-

prosil sem g. dekana Lavrenčiča, naj nam za shod dekanov tako navodilo sestavi. Pisal sem tudi g. dekanu Bizjanu, naj dotične postave prečita in bo mogel poročilo kontrolirati. Gospod dekan Lavrenčič je želji ustregel in sestavil praktično poročilo.

Lavrenčič čita svoje poročilo, ki se bo natisnilo, ko izidejo ministrske naredbe za napoved za prihodnje desetletje.

V.

Celsissimus: Zadnje čase je Družba sv. Cirila in Metoda prišla v roke naših verskih in cerkvenih nasprotnikov. Zdi se, da hočejo to družbo uporabiti v politične namene, po njej ljudstvo nase navezati in ga po tem potu odtrgati od naših organizacij, pa tudi od Cerkve. Posebno po Dolenjskem je že več podružnic zasnovanih, do danes menda že 22. Duhovnikom zakličem: *vigilate!* ne *dormientibus vobis inimicus zizzania seminet!* — Čuje se o osnovi obrambnega društva v podporo obmejnih Slovencev, da ostanejo zvesti svoji narodnosti. Ker je važno, da vsi duhovniki dobro vemo, kako deluje Ciril-Metodova družba zdaj in kako se ji postavi nasproti novo obrambno društvo, sem naprosil g. prelata Andreja Kalana, ki je v vodstvu stranke, naj nam zadevo pojasni.

Prelat Kalan poda nato kratko in točno poročilo o zadevi, kaj se je storilo z naše strani dozdej v narodnoobrambni zadevah in kaj se zgodi v bližnji prihodnosti.

VI.

Celsissimus: Prav lepo je začelo delovati apostolstvo sv. Cirila in Metoda, katero sem že večkrat priporočal. Vse bi nas veselilo, ko bi o delovanju in o uspehih tega društva kaj bolj natančnega poizvedeli. Profesor dr. Janežič nam bo delovanje pojasnil.

Profesor dr. Janežič poroča o namenu in delovanju apostolstva. Zdaj šteje že nad 10.000 udov; dohodkov je imelo lani nad 3000 K. Treba bo, da ljudstvo o apostolstvu sv. Cirila in Metoda še več izve in tudi o verskem življenju naših razkolnih bratov, zlasti koliko dobrega, pristno katoliškega se še nahaja pri njih, n. pr. veliko češčenje Matere božje. Molitev in miloščina naj pomaga, da jih pridobimo za sv. Cerkev.

VII.

Celsissimus: Dekan g. Arko želi besede, da izpregovori o izročevanju naprave novih orgelj domačinom, ne pa tujcem.

Dekan Arko pove iz izkušnje in dokazuje z zgledi, da je najboljše, da se oddajajo nove orglje v delo domačim mojstrom.

VIII.

Kanonik Kajdiž poroča o dohodkih in troških za Zavod sv. Stanislava v Šent Vidu ter navaja zlasti večje dobrotnike. L. 1909. je bilo dohodkov 173.509 K 39 h. Veliki so pa tudi troški z ozirom na to, da se zdaj doziduje zadnji trakt stavbe pri zavodu sv. Stanislava.

Sklep.

Celsissimus: Današnje zborovanje sklenem veselega srca hvaležen, vsem gospodom poročevalcem, pa tudi vsem zborovalcem, ki ste nad štiri ure vztrajali. Prepričan sem, da bote vsak po svoji dekaniji vnemali duhovne pastirje za serafinsko delo ljubezni, za prizadevanje vpeljati pogosto sv. obhajilo, za apostolstvo sv. Cirila in Metoda, za obrambno društvo in za uredbo arhiva. Enotno delovanje po celi škofiji ne bo brez obilnega sadu. Gospod bo našemu delu podelil prav obilno uspeha. Le molimo, delajmo in trpimo!

46.

Sestava novih inventarjev.¹

Z ukazom, prijavljenim v prvi lestošnji številki Ljublj. Škov. Lista, str. 29, je sestaviti vsem župnim uradom, ki imajo čez deset let stare inventarje, nove v treh izvodih in jih predložiti ordinariatu. Da bo naše postopanje enotno, oglejmo si najvažnejša določila o izdelavi cerkvenih in nadarbinskih inventarjev!²

¹ To razpravo je čital g. župnik Iv. Erjavec na shodu Sodal. sacr. Cordis Jesu dekanije za ljubljansko okolico. Ker je konferenca soglasno prosila, naj se spis natisne v Škof. Listu, se je želji ugodilo.

² Pripomočki: Dann er b a u e r, Praktisches Geschäftsbuch, Dunaj — Fromme. 1909. — Poč, Duhovski poslovnik, Ljubljana

Priznani pisatelj učne knjige o cerkvenem pravu, Aichner, (o. c. stran 861. op. 1.) daje v tem oziru to le navodilo: „Na kaj je treba paziti pri izdelavi inventarjev beneficijev, cerkev in cerkvenih družb, to je razvidno iz odloka c. kr. minist. za bogočastje in uk z dne 8. januarja 1880. št. 17721.“ Ker je pa ta odlok po svoji stilizaciji in svoji vsebini v tesni zvezi

— Katol. bukvarna 1900. — Aichner-Friedle, Compendium iuris canonici. Brixen-Weger, 1900. — Dr. Burckhard, Gesetze und Verordnungen in Cultussachen. 2. Abtheilung. Dunaj-Manz 1895. — Razni letniki Ljublj. Škof. Lista.

z dvema drugima, zato povzemimo na kratko v časovni vrsti njihovo merodajno vsebino!

Najstarejši v tej vrsti je odlok c. kr. državnega ministrstva z dne 28. avgusta 1865, št. 6657. Ta določa:

1. Podpiše naj se prav natačno vse premično in nepremično premoženje cerkva, ustanov in nadarbin z vsemi važnimi okoliščinami in služnostmi.

2. Inventar naj poda jasno sliko o aktivnem in pasivnem imetju¹ in sicer tako, da se navedejo stvari istega imena (n. pr. hiše, zemljišča) po svojih pododdelkih razločene.

Zelo važna je nadaljna določba: „Pravica do štolnine, dohodki, ki se smatrajo kot nagrada, ali prostovoljni darovi za duhovska opravila, podpore, dopolnila, sploh vse stvari, ki se ne dajo niti ceniti niti prodati, ali se ne smatrajo kot del glavne temeljne imovine in torej niso naložena glavnica (Kapitalsanlage), ne spadajo (eigenen sich nicht) med inventarno aktivno imovino“.

Tu naj omenim, da govori odlok o škofovskem in samostanskem imetju (Bistums- und Klostervermögen) Ker pa ima po Aichnerjevi in Dannerbauerjevi (o. c. 684) sodbi in svojem jasnem besedilu drugi odlok splošno veljavo, jo gotovo ima tudi prvi, kateremu je bil drugi dodan samo kot pojasnilo dvomov in odgovor na razna načelna vprašanja (Burckhard o. c. stran 151.)

3. Vsak predmet naj se popiše po bivstvenih znakih. Nepremičnine naj se popišejo tako, da so iz popisa razvidne vse pravice in vse služnosti, ki so ž njimi združene. Merodajni so tukaj podatki iz davčnega katastra, iz javnih knjig in pravnih listin. Pri zemljiščih se navede površina in vrsta obdelovanja; hiše se popišejo s hišno številko, z nadstropji, s posameznimi prostori, in navede se, čemu isti služijo in v kakšnem stanju so. — Gotovina se napove po resničnem stanju. Pri glavnica v javnih zakladih se napove vrsta, datum, številka, obrestna mera zadolžnice in naložena svota. — Pri glavnica, ki so posojene zasebnikom, se tudi pove, so li še shranjene tozadevne listine in so li varno naložene. Navedejo se datumi listin in imena dolžnikov. — Pri dragotinah, pri orodjih iz zlata in srebra naj se označijo teža in znaki.

4. V posebnem predelu naj se napove vrednost posameznih predmetov. Pri stvareh, od katerih se ne plačuje pristojbinski nadomestek ni treba navesti vrednosti. Vrednost zemljišč se napoveduje po predpisih za odmero pri-

stojbinskega nadomestka. (Tako premenjeno z odlokom c. kr. min. za b. in n. z dne 15. maja l. 1892. št. 10987.) Istotako glede premičin. Obligacije se napovedo po nominalni vrednosti, zasebnikom posojeno imetje pa v tistem znesku, katerega bi morali v sedanji veljavi vrniti.

5. Končno se povzame v pozameznih oddelkih „aktivno“ in „pasivno“ imetje in naposled navede čisto aktivno premoženje. Inventar se datira, podpiše od (cerkvenega oz. nadarbinskega) predstojništva in podpečati. (Burckhard, o. c. stran 144.)

V pojasnilo temu besedilu je izdalo c. kr. ministstvo za bogočastje i nauk nov odlok z dne 8. januarja 1880, št. 17721. Ta določa ob kratkem:

Kadar se dela nov inventar, naj se pregleda najpoprej, so li še vse stvari ohranjene, katere so bile v starem inventarju zaznamovane. V novem inventarju naj se pri dotičnem predmetu v slučaju premembe zabeleži, kako in zakaj se je imetje zmanjšalo ali pomnožilo. Dalje naj se dožene, je li vsa nepremičnina v deželni deski ali zemljiški knjigi primerno napisana na ime cerkve, nadarbine ali samostana, so li državne zadolžnice vinkulirane, so li posojila pri zasebnikih sirotinsko varna, so li dragotine skrbno in varno shranjene. Posamič se omenja:

1. Kopij knjižničnih katalogov ni treba pisati.

2. Gospodarska poslopja se samo naštejejo in popišejo; njih vrednosti ni treba napovedati.

3. Gotovina se napove sumarično.

4. Cerkev in njihove premičnine, dragotine, paramenti in stvari, ki imajo umetniško ali starinsko vrednost, se natančno vpišejo; napoved vrednosti lahko izostane.

5. Pri žitnih in vinskih zalogah se napove njih približna količina in kakovost. (Burckhard, o. c. 151.)

Slednjič imamo še prej imenovani odlok z dne 15. maja 1892. št. 10987. Ta določa dodatno: „Poslopja in posestva naj se navedejo v inventarjih v oni vrednosti, katero je vzela finančna uprava za podlago pri zadnji odmeri pristojbinskega nadomestka. Pri posestvih se mora navesti parcelna številka novega katastra, površina, razred zemlje in čisti donesek po posestnem listu. V ostalem ostanejo v svoji veljavi določila odlokov z dne 28. avgusta 1865, št. 6657, in z dne 8. januarja 1880, št. 17721.“ (Burckhard, o. c. 153.)

Preden preidemo k posameznostim, naj omenim še nekatere stvari:

1. Vsaka stvar se mora v novem inventarju vpisati v isto vrsto, v kateri je bila zabeležena v starem. Zaporedna številka teče do konca poprečnega predela; novi predel pa se začne zopet z novo številko. Na novo prirasle stvari se vpišejo ob koncu predmetov, ki so ostali iz starega inventarja v tem predelu. (Poč, o. c. stran 239 pod 1.)

¹ V tem oziru je podoben izročilnemu zapisniku in izkazu za pristojbinski namestek. V inventarju je cenitev predmetov le postranska reč, glavna stvar pa je natančen seznam vseh predmetov, ki spadajo k cerkvi ali nadarbin.

2. Vsaka stvar naj se vpiše samo enkrat; kar se je že vpisalo v cerkveni inventar, ni treba v delnem znesku vpisavati še v nadarbinski inventar in narobe. (Cf. odlok z dne 28. avgusta 1865. št. 6675. točka 1.)

3. Glede cenitve premoženja za odmero pristojbinskega nadomestka določa odlok c. kr. fin. min. z dne 25. maja 1890, § 2. odst. 4. in 5.: „Das unbewegliche Vermögen unterliegt dem Gebührenäquivalente vom Bruttowerte. Das Gebührenäquivalent für das bewegliche Vermögen richtet sich nach dem reinen Werte“. (Šk. List 1890., stran 59.)

Sedaj pa izdelajmo najpoprej na podlagi predpisanega obrazca

cerkveni inventar:

I. **Pravice:** Te so trojne: Darila, štolnina, sedežnina. Od daril in štolnine ni treba plačevati pristojbinskega nadomestka (odlok c. kr. fin. min. z dne 14. julija 1900. § 22. Šk. List. 1900. stran 80.) Sedežnina ima tudi značaj darila, uporablja se za bogoslužne namene, za napravo cerkvenega orodja, zato je prosta pristojbinskega nadomestka (t. p. 106 Be op. 2. c.) Torej vse troje bi lahko odpadlo tudi v inventarju; kajti te pravice se ne dajo niti ceniti niti prodati in tudi niso nikaka naložena glavnica. Vrhu tega je vse zelo prostovoljno in silno nestalno. Vpišejo naj se pa vendar v predel: „pravice“: darila, štolnina in sedežnina, toda brez kapitaliziranega zneska.

II. **Svojinska posestva:** Cerkevna stavba se popiše, vrednost se ne napove. Za zemljišča se napoveduje vrednost v tistem znesku, ki je bil merodajen pri odmeri pristojbinskega nadomestka. V smislu § 13. črka a, odloka c. kr. finančnega ministrstva z dne 14. julija 1900. pa je „vrednost zemljišča jednaka 108 kratnemu čistemu davku brez popusta.“ (gl. Škof. List 1900, stran 77). Poslopja, ki so last cerkve in se dajo v najem, se napovedujejo v vrednosti, ki je jednaka 16 kratni čisti najemnini ali pa 80 kratnemu 20⁰/₀ hišnonajemninskemu davku. Predočimo si to na zgledu:

Neko poslopje donaša letne najemnine	K 60.—
30 ⁰ / ₀ troški za vzdrževanje znašajo	„ 18.—
Čista najemnina	K 42.—
Vrednost poslopja pa se preračuni s 16 × 42	to je s K 672.—

Računajmo drugače: Od čiste najemnine K 42.— je plačati 20⁰/₀ hišnonajemninski davek, to je K 8:40; 8 K 40 v pomnoženo z 80 pa da isto vrednost, to je K 672.—

III. **Ustanovna posestva in zemljišča.** Računi se vrednost istotako, kakor pri svojinskih. Pripisana so vsa cerkvi, zato se morajo tudi v inventar tako vpisati z dostavkom, koliko ima od njihovega letnega dohodka ta ali oni dobiti in iz kakega razloga.

IV. **Dodatki.** (Deputate). Če bi imela cerkev kake gotove, redno se ponavljajoče, na podlagi ene ali druge listine ji pripadajoče dodatke, se vpiše letni znesek.

V. **Svojinske glavnice.** Pri obligacijah se navede vrsta, datum in številka, obrestna mera in glavnica v nominalni vrednosti. Dolgovi pri zasebnikih se označijo v sedanji vrednosti. Pri hraniinih knjižicah se navede njih številka, obrestna mera, svota in „vinculum“ (zaveza).

VI. **Ustanovne glavnice.** Pri njih se napove vrednost, kakor pri svojinskih in sicer v celotnem znesku. Zraven se pa seveda zabeleži, koliko imajo še drugi od njih dobiti in iz kakšnega razloga. Pri nadarbini torej ni potreba še enkrat navesti kapitalizirane letne svote iz ustanov.

VII. **Priloge in orodje.** Popišejo se v svojih pododdelkih n. pr. altarji, dragotine, paramenti, perilo, bandera, zvonovi, razno. Vrednosti ni treba navajati, ker so odločene božji službi in zato tudi pristojbinskega nadomestka oproščene po t. p. 106. B. e. op. 2. c. — V naših inventarjih se je dosedaj štelo sedeže med cerkveno orodje; toda po razsodbi upravnega sodišča z dne 30 dec. 1896. št. 7110. (Dannerbauer o. c. s. 572) so pritiklina (Zugehör) cerkvenega poslopja in zato kakor ono prosti pristojbinskega nadomestka po t. p. 106. B. e. 2. b. Radi tega odpade tudi pri sedežih napoved njihove vrednosti.

Iz povedanega je razvidno, da smo v cerkvenem inventarju dolžni navesti vrednost svojinskih in ustanovnih posestev in glavnice. Dolgovi se odbijejo v smislu od 28. avgusta 1865, št. 5. odst 1.

Končno se rekapitulirajo vsi sedmeri oddelki vseh posameznih kolon, svote seštejejo in tako dobimo nazadnje jasno sliko o resnični imovini dotične podružne ali farne cerkve.

Nadarbinski inventar.

Sestavi se v istih oddelkih, kakor cerkveni.

I. **Pravice.** Štolnina ni treba navajati z vrednostjo po odloku c. kr. drž. min. z dne 28. avg. 1965, št. 6657. točka 2. odstavek 4. in v smislu § 22. odst. 5. ukaza c. kr. fin. min. z dne 14. julija 1900. — Istotako tudi ne prostovoljne bire. — Pri zapisani biri pa je treba napovedati natančno, kaj in koliko se dobiva in njeno čisto vrednost. Kajti to se mora v smislu § 22. odst. 4. prej omenjenega ukaza priznati pod št. 10. kot „Natural- und Geldleistungen an geistliche Benefizien.“ 20⁰/₀ se sme po postavi z dne 19. sept. 1898, § 4. črka d odbiti za pobiranje. Navede se po zadnji potrjeni fasiji.

II. **Svojinska posestva.** Župnišče je prosto pristojbinskega nadomestka po t. p. 106. B. e. op. 26., za to se samo popiše. Naštejejo naj se prostori v

priljučju, v 1. nadstropju itd., pove naj se, komu so prostori namenjeni n. pr. župniku, kaplanu, benificiatu. Istotako se tudi gospodarska poslopja samo popišejo v smislu odloka c. kr. min. za b. in n. z dne 8. jan. 1880. št. 17721 ex 1879. Vrednost zemljišč in pšlopj, v najem oddanih, se preračuni kakor v cerkvenih inventarjih. — Naj omenim še to, da se mora od poslopj za cerkvenika in organista plačevati pristojbinski nadomestek in zato v inventarjih navajati tudi vrednost teh stanovanj.

III. **Ustanovna posestva.** Tukaj se navedejo z vrednostjo vsa tista posestva, ki so v javnih knjigah pripisana na ime nadarbine.

IV. **Dodatki.** „Dopolnilo h kongru“ že po svojem imenu „Dotationsergänzung“ in v smislu odloka c. kr. drž. min. z dne 28. avg. 1865. št. 6657. točka 2. odst. 4. nikakor ne spada med aktivno imovino nadarbinskega inventarja. Isto se da trditi tudi na podlagi

dejstva, da od dopolnila h kongru ni potreba plačevati pristojbinskega nadomestka. (Glej § 27. odst. 3. ukaza c. kr. fin. min. z dne 14. julija 1900.) V ostalem glej cerkvene dodatke!

V. **Svojinske glavnice** se navedejo in popišejo, kakor v cerkvenem inventarju.

VI. **Ustanovne glavnice.** Navedejo se z vsemi podrobnostmi samo tiste ustanovne glavnice, ki so pripisane na nadarbino in niso bile navedene v cerkvenem inventarju. Sem spadajo takozvane dotacijske ust. glavnice.

VII. **Priprave in orodja.** Ako je kaj inventaričnega orodja, posodja, pohištva, se to popiše in tudi oceni. Končno se vsa nadarbinska imovina povzame in sešteje.

Op: Če je „fundus instructus“ pritiklina gospodarskega poslopja ali župnišča, tedaj se ne navaja z vrednostjo!

47.

Motu proprio de concessionibus Indulgentiarum a suprema S. Congregatione S. Officii recognoscendis.

Cum per Apostolicas Nostras Litteras de Romana Curia quae incipiunt „Sapienti Consilio“, III Kal. Jul. an. MDCCCXVIII datas, universam rem de indulgentiis, ideoque et curam circa rectam et prudentem earum moderationem et onus invigilandi super earumdem publicatione et impressione, uni Supremae Sacrae Congregationi Sancti Officii devolutam voverimus; ad praecavendas dubitationes quascumque ex concessionibus hac in materia aliter quam per praefatam Sacram Congregationem forte obtentis facile oriri possent, utque omnibus plane constet de earumdem authenticitate et efficacia, Suprema Nostra Auctoritate, motu proprio atque ex certa scientia, declaramus ac decernimus:

1. Indulgentias quascumque, sive generales sive particulares, quae non respiciant ipsas personas petentium tantum, a supradicta Suprema Sacra Congregatione Sancti Officii esse recognoscendas;

2. Idem dicendum de facultatibus concessis quibusvis sacerdotibus cuiuscumque gradus et dignitatis benedicendi pia obiecta eis adnectendi indulgentias et privilegia pro quocumque vel quibuscumque christifidelibus;

3. Concessionibus indulgentiarum et facultatum de quibus supra, vim habere tantum postquam Sacra Congregatio Sancti Officii illas authentice recognoverit;

4. Quoad praeteritas, demum, concessionibus, eas efficaciam tantum habituras, si intra sex menses ab huius Nostri Decreti publicatione eidem Sacrae Congregationi exhibitae, ab eaque recognitae fuerint;

5. Idcirco impetrantes posthac huiusmodi concessionibus teneri, sub poena nullitatis gratiae obtentae, exemplar earumdem dictae Supremae Sacrae Sancti Officii Congregationi exhibere, ut rite recognosci ac ratae haberi possint.

Haec edicimus, declaramus, sancimus, contrariis quibuscumque, etiam speciali et individua mentione ac derogatione dignis, non obstantibus.

Praesentibus perpetuis futuris temporibus valituris.

Datum Romae, apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die VII Aprilis MCMX, Pontificatus Nostri anno septimo.

Pius PP. X.

48.

De usu kalendarii pro Regularibus, qui Paroeciam in dioecesi administrant.

Hodiernus Rm̄us Dñus Episcopus Secoviensis, a Sacra Rituum Congregatione reverenter petiit solutionem sequentis dubii:

An Regulares, qui Paroeciam in dioecesi administrant, sive Ecclesia Parochialis sit Monasterio incorporata sive non, teneantur in Missis servare Kalendarium Ordinis, an Kalendarium Dioecesanum?

Et Sacra Rituum Congregatio, exquisito voto Commissionis Liturgicae, proposito dubio ita respondendum censuit: Si Paroecia sit Monasterio vel Domui Religiosae incorporata, aut eiusdem Monasterii seu Domus curae in perpetuum vel indefinitum tempus concredita, vel Communitas apud ipsam Parochialem

Ecclesiam Divina peragat Officia, in Missis Kalendarium Religiosorum semper adhibeatur; secus item in Missis Kalendarium Dioecesanum semper servetur; iuxta Decreta num. 4051 Urbis, 15 Decembris 1899, et Canonorum Regularium Lateranensium Congregationis Austriae, 11 Februarii 1910.

Atque ita rescipsit, die 22 Aprilis 1910.

Fr. S. Card. Martinelli, S. R. C.

Praefectus.

L. † S.

Petrus La Fontaine, Episc. Charistien,
Secretarius.

49.

Apostolstvo sv. Cirila in Metoda.

Ker je „Apostolstvo sv. Cirila in Metoda“ sveto in bogoljubno delo, je pač želeli, da bi to delo napredovalo.

Zato se mora o zedinjenju z vzhodno cerkvijo vernikom večkrat kaj povedati; vabiti se morajo verniki večkrat, naj bi pristopali k temu apostolstvu in podpirali z malimi letnimi prispevki važno delo; pa tudi moliti se mora, ker brez molitve ni blagoslova iz nebes in delo ne bi napredovalo.

Škofijski odbor Apostolstva me je naprosil, naj za letošnji praznik naših slovanskih apostolov gg. duhovnike v tem smislu izpodbudim. Ustrezajoč želji priporočam:

1. Prvo nedeljo meseca julija naj se molitvena ura pred presv. Reš. Telesom nameni za uspeh apostolstva.

2. Dne 5. julija, na praznik sv. Cirila in Metoda naj se ljudstvo povabi k navadni sv. maši, pri kateri naj verniki v ta namen molijo, duhovniki pa naj ta namen v „Memento“ vključijo.

3. V pridigi prve nedelje meseca julija naj se o tem predmetu govori, ali vsaj nekoliko omeni in obrazloži namen popoldanske molitvene ure in sv. maše na praznik sam ter vabi k pristopu.

Kn. šk. ordinariat v Ljubljani, 27. maja 1910.

✠ Anton Bonaventura, l. r.
knezoškof.

50.

Novomašniki l. 1910.

V smislu in po določbah sv. Cerkve (Conc. Trident. Sess. XVIII., Cap. 5. et Constitut. Apostolicae Sedis ddo 22. Octobris 1869, Art. II.) naj se po vseh župnijah in redovniških cerkvah dne 3. julija (VII. ne-

deljo po Binkoštih) razglase letošnji novomašniki. Hkrati naj se vernikom toplo priporoči, naj prav goreče molijo za novoposvečence, da postanejo duhovniki po Srcu Gospodovem. (Prim. I. Kralj. 2, 35.)

Posvečeni bodo v mašnike letos dne 10., 12. in 14. julija naslednji gg. bogoslovci.

a) iz IV. letnika:

Cegnar Janez iz Stare Loke;
Drešar Janez iz Komende;
Kanduč Frančišek iz Idrije;
Kapš Rudolf iz Toplic;
Nastran Frančišek iz Vodice;
Rupnik Karol iz Črnega vrha nad Idrijo;
Snoj Andrej iz Št. Vida pri Ljubljani;
Švigelj Viktor iz Borovnice;
Vercè Jožef iz Dobrnič.

b) iz III. letnika:

Erzin Leopold iz Šmartna v Spodnjem Tuhinju;
Klopčič Jožef iz Železnikov;
Muren Jožef iz Velikega Orehka župn. Stopiče;
Oberstar Ignacij iz Zapuž ž. Ribnica;
Perčič Mihael iz Rupe pri Kranju;
Rogelj Jožef iz Trate ž. Velesovo;
Šmit Frančišek iz Ribnega pri Bledu, ki pa prejme vsled nedostatka kanonične starosti prezbiterat šele v septembru.

51.

Različne opazke.

1. **Kompetenčne razpreglednice.** Prosvitci za župnije in druge cerkvene službe naj svojim prošnjam prilože tudi jasno izpolnjene kompetenčne razpreglednice ali tabele. Obrazci se dobivajo v Katoliški Bukvarni.

2. **Cerkvene starine.** Že več ko mesec dni potujejo po naši škofiji starinarji in žele zlasti od župnih uradov, od cerkvenikov itd., nakupiti starih slik, kipov, paramentov, cerkvene oprave itd., obetajo precejšnje zneske in pripovedujejo, da prihajajo v imenu visoko stoječih oseb.

Župni uradi se opozarjajo, naj se strogo ravna po naših škofijskih predpisih in naj se s takimi osebami ne spuščajo v noben dogovor. Ako imajo kako staro umetnino, naj jo skrbno ohranijo ali pa pošljejo semkaj za škofijski muzej.

3. **Vabilo na IV. hrvatsko-slovenski pedagoško-katehetski tečaj,** ki se bo vršil v Djakovem od 5. do 9. julija 1910.

Izmed Slovencev bo predaval c. kr. profesor dr. Alfonz Levičnik o ekshorti za dijake; iz zagrebške škofije Canjko Valentin, dr. Cenkić Juraj, dr. Čukac Stjepan, msgr. dr. Dovranić Mirko, Heffler Ferdo, Ivanek Vilim, dr. Peček Karlo, Ferdo Ružić; iz djakovske škofije: Cvrković Ivan, Galović Grga, Golubičić Ivan, Lazarić Mirko, Rakoš Vinko, Žerav Josip.

4. **V. mednarodni marijanski shod v Salzburgu** se bo vršil od 18.—21. julija t. l. Kdor se ga namerava udeležiti, naj se prijavi na naslov: Internat. marian. Kongreß. Salzburg, f. e. Palais.

52.

Slovstvo.

1. **Sociologija.** Spisal dr. Aleš Ušeničnik. Izdala Leonova družba v Ljubljani. Ljubljana 1910. Založila Katoliška Bukvarna. Tiskala Katoliška tiskarna. 80. — Str. XV. + 840. Nevezana K 8:50, v platno vezana K 10 80.

Vsebina: Predgovor. Uvod. I. Osnovne ideje. II. Socialni organizem. III. Socialni sistemi. IV. Socialni problemi.

Knjiga je vsakemu duhovniku, ki želi s časom napredovati, zvest in zanesljiv vodnik. O izbornosti knjige pa priča že pisateljevo ime.

2. **Marijino kraljestvo na jutrovem.** Dvanajst zvezd v Marijino krono. Spisal Silvin Sardenko. V Ljubljani, 1910. Izdalo „Apostolstvo sv. Cirila in

Metoda“ pod zavetjem Device Marije. Tiskala Katoliška tiskarna. Ves dobiček je namenjen za misijone na jutrovem. Str. 42.

3. **Državni osnovni zakoni itd.**

Društvo „Pravnik“ je izdalo in založilo VII. zvezek avstrijskih zakonov v slovenskem prevodu. Ta zvezek obsega: državne osnovne zakone in druge ustavne in upravne zakone z odločbami najvišjih sodnih dvorov, ter spremenjene deželne rede in deželne volilne rede. Zbral in uredil Štefan Lapajne, c. kr. okrajni glavar v p. v Ljubljani.

Taka zbirka državnih osnovnih in drugih ustavnih in upravnih zakonov, ministrskih naredb ter judikatov najvišjih sodnih dvorov poleg deželnih redov

in deželnih volilnih redov je bila čim dalje potrebnejša, in sicer ne samo za pravnike, osobito za upravna in avtonomna oblastva, ampak tudi splošno za vse one kroge, ki stoje v političnem življenju in se bavijo z upravnim pravom.

Posebno pa bode ta zbirka dobro došla cerkvenim oblastvom in županstvom, kajti ta zbirka vsebuje tudi interkonfesionalni zakon iz leta 1868., zakon o uredbi vnanjih pravnih razmer katoliške cerkve iz leta 1874., zakon o uredbi prispevkov za bogočastje iz leta 1874., zakon o priznanju verskih družb iz leta

1874., in deželni konkurenčni zakon za vzdrževanje katoliških cerkva in duhovniških poslopij. Obsega pa tudi ta zbirka domovinska zakona iz leta 1863. in 1896., kakor tudi volilne rede za deželne zборе slovenskih pokrajin. V tej zbirki pa je končno zbranih nad 600 judikatov vrhovnih sodišč v najvažnejših in spornih slučajih upravne ali sodnijske prakse.

Knjiga ima isto priročno obliko, kakor dosedaj od „Pravnika“ izdane zbirke zakonov, obsega 30 pol, ter stane 6 K. Dobi se pri društvu „Pravnik“ in v knjigotržnicah.

53.

Konkurzni razpis.

Razpisujejo se naslednje župnije: Ihan in Češnjice v moravški dekaniji, Motnik v kamniški, Zapoge v kranjski, Grahovo v cirčniški, Breznica v radovljiški, Polšnik v litijski.

Prošnje naj se naslove: za župnijo Ihan, Zapoge, Češnjice in Grahovo na c. kr. deželno vlado za Kranj-

sko, za Motnik na kn. šk. ordinariat, za Breznico na lastništvo radovljiške in za Polšnik na lastništvo grmaške graščine.

Prošnjam se mora priložiti kompetenčna tabela ali razpreglednica.

Zadnji rok za vlaganje prošenj je 29. junij 1910.

54.

Škofijska kronika.

Podeljeni sta župniji: Šent Vid pri Vipavi č. g. Janezu Globalniku, župniku v Polšniku; Lučine č. g. Frančišku Rajčeviču, župniku v Grahovem.

Imenovan je za župnega upravitelja v Šent Lenu č. g. Janez Borštnar, ekspozit v Harijah, na Breznici č. g. Franc Pečarič, ondotni kaplan, za soupravitelja v Ihanu preč. g. duh. svetnik Janez Gerčar, župnik v Dobu, in na Češnjicah č. g. Josip Hartman, župnik v Blagovici.

Resigniral je č. g. župnik Janez Kalan na župnijo Zapoge.

V stalni pokoj je stopil 1. maja t. l. častiti gosp. dr. Ivan Muring, župnik na Igu, in se nastanil v Ljubljani.

Župnijskega izpita v pomladanskem terminu so se udeležili naslednji čč. gg.: Gregorič Josip, ekspozit v Št. Vidu pri Brdu; Horvat Janez, župni upra-

vitelj v Senožečah; Knižek Feliks, župni upravitelj na Sv. Gori; Lavrenčič Anton, župni upravitelj v Velikih Poljanah; Lavtar Josip, župni upravitelj na Gori pri Sodražici; Majdič Frančišek, beneficiat na Vačah; Orehek Andrej, kaplan v Dobropoljah; Prijatelj Ivan, kaplan pri D. M. v Polju; Vovko Frančišek, kaplan na Vrhnikih; Wester Alojzij, kaplan v Slavini; Železny Al., kurat v Trnju; Žust Ignacij, kaplan v Moravčah.

Umrli so čč. gg.: Anton Antončič, župnik v Ihanu, dne 14. maja; Frančišek Boncelj, župnik v pok., v Železnikih 19. maja; Frančišek Kepec, župnik na Češnjicah, 25. maja; Tomaž Potočnik, duh svetnik, župnik na Breznici, 26. maja v Leonišču v Ljubljani, pokopan na Breznici; Anton Golobič, duh svetnik in župnik v pok., v Metliki dne 29. maja; Frančišek Vilfan, kaplan v pok., v Žabnici 29. maja 1910.

Knezoškofijski ordinariat v Ljubljani, dné 30. maja 1910.

Vsebina: 45. Poročilo o shodu gg. dekanov l. 1910 (Konec). — 46. Sestava novih inventarjev. — 47. Motu proprio de concessionibus Indulgentiarum a suprema S. Congr. S. Concilii recognoscendis. — 48. De usu Kalendarii pro regularibus, qui paroeciam in dioecesi administrant. — 49. Apostolstvo sv. Cirila in Metoda. — 50. Novomašniki l. 1910. — 51. Različne opazke. — 52. Slovstvo. — 53. Konkurzni razpis. — 54. Škofijska kronika.